

בית דין ירושלים

לדיני ממונות ובירורי יוחסין

נימוקי דין תורה זה מתוך הנפסק באחד מסניפי בית הדין בבני ברק ובקרית ספר (מודיעין עילית) בשבתו כבוררות וכבית הוראה לממונות במעמד שני צדדים, ע"י דיין יחיד או מותב תלתא

(תיק זה פורסם כבר בחוברות המודפסות של בית הדין)

תיק מס' 2585.

דין ודברים שנטען בין שתי שדכניות מארגון מסויים שמקובל אצלם שמעבירים מידע זל"ז, ומי שמעביר שם של צד אחד לשדכן השני ועי"ז השני מארס אותם, משלם למביא השם 250 ש' מתוך דמי השדכנות של אותו צד. שדכנית א' הביאה לשדכנית ב' שם של מועמדת ושדכנית ב' ניהלה את ההצעה עד ששידכה אותה לחתן, אבל היות ונודע לה שהכלה מחוסרת יכולת פטרה אותה מכל וכל ולא תתן לה דמי שדכנות. ודעת המציעה הראשונה היה לקבל את השכר שלה מחברתה השדכנית ב'. האם לאחר שהכלה נפטרה מלשלם אין על שדכנית ב' חיוב לשלם לשדכנית א' כלום.

אחרי בירור כל הטענות ואין סתירות בין הצדדים הוכרע למעשה: שאמנם הנוהל הוא לא לשלם מהכיס אלא רק "מתוך" מה שהתקבל מהמשודכים. זה בשביל שאם המשודכים דוחים התשלום ולא פורעים חובם באשמתם, אין חיוב אישי על השדכן להביא מביתו למציע השם. אבל אחרי שזה הנוהל בקבוצתם ומנהגם מחייב את כל הקבוצה, כבני אומנויות שרשאים להסיע על קיצתן וכו'. ממילא דמי השדכנות מלכתחילה מיועדים 250 למציע השם, והיתר לשדכן שניהל הכל. ולא היה סמכות לשדכנית למחול על מה שלא שלה, וגם אם רצתה למחול הכל, היתה צריכה לומר "חוץ מ-250 שאני צריכה להעביר".

לכן למעשה על השדכנית לחזור אל הכלה ולומר לה שהיה לה טעות, ו250 לא נמחל לה.

והשאלה היא אילו לא תאמר לה, או אילו הכלה כעת לא תשלם זאת, האם המוחלת בטעות חייבת לשלם לחברתה המציעה מכיסה ומביתה. הרי התברר שמלכתחילה זה לא חוב אישי של השדכנית, א"כ אם נטיל עליה חיוב, זה על מה שהזיקה בגרמא, ואין מחייבים מזיק בדיבור ללא מעשה שגרם לאחר לא לשלם.

אולם אפשר לצדד שדינם כשותפים, ושותף חייב לחברו על היזק גם בגרמא. אך כאן לא היה משהו ממשי שהשתתפו בו, לא הטלה לכיס, ולא הוציא על פיו. וגם לא היה משהו ממשי לשמור עליו, וחייב שותף בגרמא זה מדין שומר. ואם אי"ז כלול בחיובי שמירה י"ל דהדר דינא שזה גרמא בלבד.

ונראה שאין זה שורף שטרו של חברו אלא מבטל כיסו, ובדיבור בלי מעשה, ובטעות ולא בכוונה. ובס"ד בסוף התפשרו מעצמן.